

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Havlíčkův Brod, Konečná 1930, 580 01 Havlíčkův Brod

---

Havlíčkův Brod 15.4.2013

čj. UKZUZ 028942/2014

Zpráva č.3 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.4.–14.4.2013

1. Počasí

Celý první týden pokračovalo příjemné teplé počasí s mírným ochlazením o víkendu. Poté došlo opět k nárůstu denních teplot, které na některých místech i výrazně překračovaly hranici 20 °C. Při ochlazení se nejnižší teploty dostávaly k nule a v některých lokalitách byly naměřeny i velmi slabé přízemní mrazíky. V polovině druhého týdne přišlo další, tentokrát výraznější ochlazení. To přineslo i nepříliš vydatné dešťové srážky a v některých místech byly naměřeny i slabé přízemní mrazíky. V úplném závěru došlo opět k pozvolnému nárůstu teplot. Celkový úhrn srážek byl výrazně podnormální a na většině lokalit nepřekročil hranici 10 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Vzhledem k průběhu počasí došlo k podstatným změnám ve vývoji porostů. Oproti minulému roku je vývoj všech zemědělských plodin asi o čtyři týdny v předstihu. Výskyty chorob a škůdců nejsou zatím nijak dramatické a v případě potřeby byla provedena aplikace přípravků na ochranu rostlin. Zatím největší problémy způsobuje nedostatek vláhy.

OBILNINY

Porost pšenice ozimé v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Peršíkov/ byl značně nevyrovnaný a lokálně zažloutlý. Na vzorcích odeslaných do diagnostických laboratoří ÚKZÚZ byly následně zjištěny vysoké výskyty háďátka rodu *Pratylenchus* na kořenech i ve vzorcích zeminy.

PŠENICE OZIMÁ (RF 30–32 BBCH)

(začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm - fáze 2. kolénka: 2. kolénko postžitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka)

První výskyt padlí pšenice (*Blumeria graminis*) na listech a listových pochvách byl pozorován v okrese Hradec Králové /lokalita Mžany 10.4./, střední výskyty byly zjištěny v okresech Náchod /lokalita Vršovce 31.3./ a Svitavy /lokality Litomyšl a Janov 9.4./. Pouze v okresech Rychnov nad Kněžnou /lokality Chlístov a Tuklety 7.4./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Sázava 8.4./ byl výskyt hodnocen jako silný.

Pozorování padlí pšenice se provádí při objevení se posledního listu (37 BBCH), začátkem metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se odebere 3 list shora. Tvořící se praporcový list se nebere v úvahu. Zaznamená se počet listů, na jejichž čepeli je jedna nebo více kupek padlí.

Výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** v okresech Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 8.4./ a Pardubice / lokalita Přelouč 1.4./ byl hodnocen jako střední.

Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 37. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídát fungicidy s odlišným mechanismem působení.

První výskyty dospělců **kohoutků (*Oulema sp.*)** nebo jejich požerků byly pozorovány v okresech Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí 3.4./, Chrudim /lokalita Dolní Bezděkov 2.4./, Jičín /lokalita Železnice 7.4./, Trutnov /lokalita Doubravice 9.4./ a Pardubice /lokalita Přelouč 1.4./ V okresech Náchod /lokalita Vršovce 31.3./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 7.4./ byl jejich výskyt hodnocen jako střední, lokálně až silný.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vyhlých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vyhlých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smýkáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož. Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlých více jak 50 % larev.

V okrese Hradec Králové /lokalita Praskačka 10.4./ byl pozorován na listech první výskyt larev **kyjaty travní (*Metopolophium dirhodum*)**.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

JEČMEN OZIMÝ (RF 30–32 BBCH)

(začátek sloupkování: hlavní odnož i vedlejší odnože se zřetelně napřimují a počínají se prodlužovat, klas vzdálen od odnožovacího uzlu min. 1 cm - fáze 2. kolénka: 2. kolénko postizitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka)

Výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly většinou hodnoceny jako slabé, pouze z okresů Hradec Králové /lokalita Mžany 8.4./, Jičín /lokalita Valdice 7.4./ a Náchod /lokalita Skršice 7.4./ byly hlášeny výskyty střední.

Pozorování viz pšenice ozimá.

V okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Řepníky 8.4./ byl již pozorován silný výskyt **spály ječmene (*Rhychosporium secalis*)** a v okresech Rychnov nad Kněžnou /lokalita Králova Lhota 7.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.4./ byl zaznamenán výskyt střední. I v dalších okresech byl zaznamenán nárůst výskytu této choroby.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Fungicidní ošetření se provádí v kombinaci proti komplexu listových chorob obvykle od růstové fáze BBCH 30. Je třeba střídát skupiny fungicidních účinných látek s cílem oddálit vznik rezistence patogena.

První střední výskyt **sít'ovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** byl zjištěn v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 7.4./ . V okrese Hradec Králové / lokalita Mžany 8.4./ byla intenzita napadení hodnocena jako silná.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

První výskyty **kohoutků (*Oulema sp.*)** byly z okresů hlášeny obdobně jako v porostech pšenice. V okrese Jičín /lokality Miletín a Vokšice-Podhradí 7.4./ byly již výskyty střední a v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Jehnědí 8.4./ byl zjištěna první nakladená vajíčka.

Pozorování viz pšenice ozimá.

JEČMEN JARNÍ (RF 10-21 BBCH)

(první list vystoupil z koleoptile - druhá odnož viditelná)

První výskyty **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** byly hlášeny z okresů Svitavy /lokalita Litomyšl 9.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Bačetín 8.4./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Vysoké Mýto 9.4./.

Pozorování viz pšenice ozimá.

První pozerky způsobené dospělci **kohoutků (*Oulema sp.*)** byly pozorovány v okresech Pardubice /lokalita Lány u Důlku 9.4./.

Pozorování a ošetření viz pšenice ozimá

V okresech Hradec Králové /lokalita Lhota pod Libčany 8.4./, Chrudim /lokalita Orel 8.4./ a Pardubice /lokalita Lány u Důlku 9.4./ byla poprvé zjištěna přítomnost **dřepčίκů (*Phyllotreta spp.*)**.

První výskyt **vrtalky ječné (*Agromyza megalopsis*)** byl zaznamenán v okrese Trutnov /lokalita Bílé Poličany 9.4./

V okrese Jičín /lokalita Valdice 7.4./ byl na okrajích pozemku zjištěn střední výskyt **slimáčků (*Deroceas spp.*)**.

LUSKOVINY

HRÁCH (RF 5-13 BBCH)

(kořínek vystoupil ze semene - 3. list se zálistky, úponek plně vyvinutý)

První střední výskyt **listopase čárkovaného (*Sitona lineatus*)** byl zaznamenán v okrese Jičín /lokality Vokšice - Podhradí a Žlunice 7.4./ a slabý v okresech Chrudim /lokalita Chrudim 3.4./, Pardubice /lokalita Ostřešany 9.4./, Rychnov nad Kněžnou /lokalita Chlístov 7.4./, Svitavy /lokalita Svitavy předměstí 9.4./ a Žďár nad Sázavou /lokalita Blížkov 8.4./.

Pozorování se provádí v době tvorby prvních pravých listů. Na 5 místech se prohlédne vždy 10 za sebou rostoucích rostlin a odhadne se průměrná ztráta listové plochy v důsledku žíru brouků.

Ošetření se provede, pokud je průměrná ztráta listové plochy 10 – 20 % na 1 rostlinu. Přímá ochrana insekticidním postřikem ve fázi prvního až druhého listu (BBCH 11 – 12) se provádí v letech, kdy hrách pomalu vzhází a roste v důsledku sucha. Preventivní ochrana spočívá v časném setí.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 51-65 BBCH)

(hlavní květenství viditelné shora uprostřed nejvyšších listů - plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají)

V celé sledované oblasti byl zaznamenán v uplynulých dvou týdnech nálet **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** a všeobecně probíhá ošetření proti němu.

Pozorování se provádí 1x týdně od dosažení teploty 9 °C ve 14 hod. do začátku květu řepky. Fáze 30 – 61 BBCH (orientačně březen až polovina května). Kontrolují se vrcholová květenství 50 rostlin (10 míst x 5 sousedních rostlin) na obvodu porostu.

Ošetření se provede při počtu 300 a více brouků na 100 vrcholových květenství.

První ojedinělý výskyt imag **bejломorky kapustové (*Dasyneura brassicae*)** byl hlášen z okresu Trutnov /lokality Bílé Poličany 9.4./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

V okrese Hradec Králové /lokality Lhota pod Libčany 8.4./ byl zaznamenán ojedinělý nálet **krytonosce šesulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)**.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šesulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejломorky kapustové 1 brouk/1 rostlinu při silném výskytu bejломorky kapustové 1 brouk/2 rostliny

MÁK (RF 20 – 22 BBCH)

(vytváření prvních pravých listů - fáze 1. a 2.pravého listu)

Z okresů Havlíčkův Brod /lokality Maleč a Krucemburk 2.4./, Jičín /lokality Radim 7.4./, Ústí nad Orlicí /lokality Koldín a Oucmanice 4.4./ a Žďár nad Sázavou /lokality Vídeň 7.4./ byl hlášen nálet **krytonosce kořenového (*Stenocarus fuliginosus*)**. V okrese Jičín /lokality Bašnice 8.4./ byl nalezena i první nakladená vajíčka.

Kontroluje se 50 rostlin (na 5 náhodných místech na parcele se kontroluje vždy 10 rostlin v řádku).

Nepřímá ochrana: raný výsev a všechna agrotechnická opatření urychlující růst a vývoj rostlin.

Použití insekticidně mořeného osiva. Porosty máku do fáze 4 - 5 listů se ošetří postřikem v případě výskytu 3 - 4 brouků na 1 m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.

OKOPANINY

CUKROVKA (RF 3-12)

(konec bobtnání, semeno prasklé - 2 listy (1. pár listů) vyvinutý, dlouhý asi 1 cm)

První slabé požerky od **dřepčíků (*Chaetocnema sp.*)** byly zjištěny v okresech Pardubice /lokality Jezbořice 8.4./ a Svitavy /lokality Městečko Trnávka 9.4./.

OVOCNÉ DŘEVINY

JABLOŇ (RF 57-64 BBCH)

(prodlužování květních (korunních) lístků, kališní lístky slabě otevřené, korunní lístky sotva viditelné (stadium růžové poupě) - asi 40% květů otevřeno)

První slabé výskyty **padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*)** byly pozorovány v zahrádkách v okrese Hradec Králové /lokalita Hradec Králové 7.5./.
Včasná a opakovaná mechanická odstraňování primárně napadených částí stromů („pomoučené“ listové a květní růžice) omezí sekundární šíření padlí. Chemická ochrana vyžaduje pravidelná fungicidní ošetření v intervalu 7-10 dnů od fenofáze BBCH 56-57 (stadium růžového poupěte) až do poloviny července.

V okrese Chrudim /lokalita Podlíšťany 8.4./ byl zaznamenán první výskyt imag **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)**.

Pozorování výskytu dospělců se provádí 2 krát v týdenním intervalu v období zeleného pupene až myšího ouška, RF 54 – 56 BBCH, a to pomocí 30 sklepů z 30 plodných dvouletých větví. Práh škodlivosti je 1,5 až 3 brouci v průměru na jednu sklepnutí.

Ochrana: Jabloně se ošetřují v době úživného žíru brouků, od začínající fenofáze myšího ouška, jakmile se vyskytne jeden den s teplotou ve 14 hodin přesahující 17 °C. Za chladného jara nebo při malé násadě plodů se doporučuje ošetření za 14 dní opakovat. Protože květopas jabloňový klade jen do nerozvitých pupenů, ošetření v době květu je již neúčelné.

První výskyt larev **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** na listech byl zjištěn v okrese Hradec Králové /lokalita Těchlovice 8.4./.

Líhnutí vajíček svilušky ovocné se sleduje 1x týdně od fenofáze rašení (53 BBCH). Na pěti náhodně vybraných místech výsadby se odebere na počátku rašení po jedné větvičce s vajíčky svilušky. Z každé větvičky se odřízne štítek kůry obsahující cca 100 vajíček a opatrně (aby se vajíčka nepoškodila) se přilepí štěpařským voskem apod. na podložní mikroskopické sklíčko nebo na dřevěnou destičku. Kolem štítku se vytvoří souvislý rámeček nanesením lékařské vazelíny, podložní sklíčka nebo dřevěné destičky (celkem pět) se zavěsí na pěti různých místech sadu do korun stromů a pravidelně se sleduje průběh líhnutí.

Ošetření akaricidy proti svilušce se signalizuje při zjištění 70–75% vylíhlých larev ze zimních vajíček na neošetřených stromech.

HRUŠEŇ (RF 57-64 BBCH)

(prodlužování květních (korunních) lístků, kališní lístky slabě otevřené, korunní lístky sotva viditelné (stadium růžové poupě) - asi 40% květů otevřeno)

Na pozorovacím bodu v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 3.4./ byl zaznamenán silný výskyt vajíček **mer** rodu ***Cacopsylla sp.*** a první výskyt housenek **obalečů (*Tortricidae*)**.

MERUŇKA (RF 67)

(vadnutí květů, většina korunních lístků opadá)

Lokálně silné výskyty moniliniové spály meruňky (*Monilinia laxa*) byly pozorovány 8.4. na zahrádkách v Hradci Králové.

SLIVOŇ (RF 63-65)

(asi 30% květů otevřeno - plný květ, nejméně 50% květů otevřeno první korunní lístky padají při dotyku)

První výskyt imag **pilatky švestkové (*Hoplocampa minuta*)** na bílých lepových deskách byl zjištěn 10.4. na zahrádkách v Hradci Králové.

Zjišťování výskytu dospělců pilatky švestkové a pilatky žluté se provádí 2 krát týdně od začátku kvetení na bílých lepových deskách. Z počtu ulovených dospělců se vypočte průměrný počet ulovených jedinců na 1 lapač a den.

Signalizujeme ošetření proti dospělcům pilatky švestkové a pilatky žluté. Ošetření se zahájí bezprostředně po zjištění prvního výskytu imag na lepových deskách. Další možností je ošetření líhnoucích se housenic na základě sledování výskytu a vývoje vajíček. Optimální doba pro začátek aplikace nastává v době, kdy se alespoň u 50 % vajíček objeví červené oči vyvíjejícího se zárodku. Tomuto stadiu přibližně odpovídá i teplotní suma SET (h) = 1900 °C měřená od začátku kalendářního roku.

DROBNÉ OVOCE

RYBÍZ ČERVENÝ (RF – 60 BBCH)

(první květy otevřené)

V okrese Jičín /lokality Jičín a Drahoraz 7.4./ byl zjištěn střední výskyt **mšice rybízové (Cryptomyzus ribis)**.

OKRASNÉ DŘEVINY

První výskyt larev druhé generace **mšice makové (Aphis fabae)** na brslenech byl pozorován v okresech Pardubice /lokality Škudly 8.4./.

Pro osazení brslenu zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenu na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keš se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenu, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenu a při osazení více než 60 % brslenu lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenaček řepy při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

JÍROVEC MAĎAL

První úlovky **klíněnky jírovcové (Cameraria ohridella)** ve feromonovém lapáku byly zaznamenány v okresech Pardubice /lokality Pardubice – Vinice 4.4./ a Náchod /lokality Nahořany 7. 4./.

KATALPY

Přezimující samičky **štítenky katalpové (Pseudaulacaspis pentagona)** byly pozorovány v okrese Pardubice /lokality Holic – 9.4./.

OKRASNÉ ROSTLINY

LILIE

První výskyt **chřestovníčka liliového (Lilloceris lilii)** byl zjištěn v okresech Havlíčkův Brod /lokality Kochánov 8.4./ a Náchod /lokality Náchod 6.4./.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl